

Hikmet Boyutuyla Namazda Birlik Ruhu

“Cemâatle namaz kılmakla, namaz ahkâmı doğru bir şekilde ve kalıcı olarak öğrenilmiş olur. Bunun için özellikle çocukların cemâate alıştırmaları, onların zihninde namazın görsel olarak yerleşmesine vesîle olacaktır.”

İslâm dini, birlik dinidir. Yüce Allah'ın yardımı hayırda birleşen cemâatin üzerinedir. Müslümanlar, ibadetlerini, sosyal hayattaki işlerini elbirliği, gönül birliği içerisinde yerine getirirler.

Namaz ibadetinde cemâatin ayrı bir yeri ve önemi vardır. Cemâatle kılınan namaz, yalnız başına kılınan namazdan yirmi beş kat daha faziletlidir.¹ Başka bir deyişle bir kimse yalnız başına kıldığı bir namazdan 10 puanlık sevap kazanacaksa, cemâatle kıldığı namazda bu sevap 250 puana yükselecektir. Bundan başka hadislerde, sabah ve yatsı namazlarını cemâatle kılanların geceyi ihyâ sevâbına nâil olacakları, cemâate katılmak için camiye uzaktan gelenlerin çok büyük sevaplar alacakları² bildirilmiştir.

En az iki kişi cemâat halinde birlikte namaz kılabilirler. İmamın dışında bir kadın ile yahut temyiz çağında bir çocuk ile de cemâat olunabilir. Yalnızca Cuma namazı için cemâat şartı, imamdaki başka asgari iki yahut üç kişinin olmasıdır.

Cemâatle namaz kılmak kadınlar için de söz konusudur. Peygamberimizin mescidinde kadınlar için de ayrılmış yer vardı ve saâdet çağının hanımları, Hanımlar Kapısından (Babü'n-Nisâ) girerek namazlarını cemâatle kılarlardı. Bir hadislerinde Peygamberimiz, “Kadınlara mescidleri yasaklamayın.” buyurarak konunun önemine dikkatlerimizi çekmiştir.

Namazı Cemâatle Kılmak İçin Mescidlere Gitmek

Namazı cemâatle kılmak için mescidlere gitmek, mescide gitme sevâbına da nâil olmak için ayrıca önemlidir. Ancak camiye gitme imkânı bulamayanlar evde, işyerinde de cemâat olabilirler ve cemâat sevâbına nâil olurlar. Tabii ki bunu alışkanlık haline getirmemek önemlidir. Aksi takdirde camiler, cemâatten mahrum edilmiş olur.

Namazı cemâatle kılmanın farz yahut vâcip olduğunu söyleyen ulemâ olmuştur. Hanefilere göre, farz namazların cemâatle kılınması müekked sünnettir. Bir hadislerinde Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: *"Münâfıklara en ağır gelen namaz, yatsı ve sabah namazlarıdır. İçimden şöyle geçti ki, birine emrederim insanlara namaz kıldırsın, ben de yanına aldığım bir kısım insanla gidip cemâate katılmayanların evlerini başlarına yakayım!"*³

Fıkıh kitaplarımız cemâate gitmemeyi mubah kılan hallerle ilgili özel başlıklar açmışlar ve bunları şu şekilde saymışlardır:

Cemâate gidemeyecek derecede hasta olmak, yürüyemeyecek durumda aşırı ihtiyarlık, âmâ olmak, güvenlik tehlikesi, şiddetli yağmur, çamur, soğuk ve karanlık gibi şeyler bu cümledendir.

Tembellik ve cemâati önemsememe gibi sebeplerden dolayı cemâate katılmayan kimsenin şahâdeti kabul edilmez, bu kimseye ta'zîr cezâsı verilir. Bu fetvâlar da cemâatin önemini anlatan önemli hükümlerdir.

Cemâatle Namaz Kılmanın Hikmetleri

Bu giriş bilgilerden sonra cemâatle namaz kılmanın hikmetlerini açıklamaya çalışalım:

1. Cemâat, İslâm'ın şîârlarından biridir. Cemâate katılan Müslüman bu şîârı göstermeye katkıda bulunmuş olur. Cemâat olmakla İslâm'ın vakarı, mü'minlerin vahdeti, heybeti dost düşman herkese gösterilmiş

olur. Hadiste, *"Bir mü'minin cemâate devam ettiğini gördüğünüzde, onun mü'minliğine şahitlik ediniz."*⁴ buyrulmuştur.

2. Cemâate katılmakla namaz ibadeti vaktinde kılınmış olur. Namazı vaktinde kılmak ise son derece önemli ve fazîletlidir. Ayrıca namaz vaktinde kılınmakla, vakit daha düzenli ve planlı bir şekilde kullanılmış olur. Zaten mü'minler, günlük hayatlarını namaz vakitlerine göre planlayan kimselerdir.
3. Namaz, ahkâm ve âdâbını daha iyi bilen, kırâati güzel olan bir imamın ardında kılınmış olur. İmamlık Peygamberimizin ve Râşid Halîfelerin yaptığı çok önemli bir hizmettir. İmâmet makâmına geçenler, peygamber makâmına geçtiklerinin bilincinde bu makâmın hakkını vermeye gayret etmelidirler.
4. İmamlığa en layık olan kimse sırasıyla âlim, kırâati güzel, takvâlı, yaşça büyük, güzel ahlak sahibi, asâletli, güzel sesli kimsedir. Cemâatle namaz kılan kimse, bu güzelliğe sahip bir imamla namaz kılmış olacaktır.

5. Cemâatle namazda imama uyan kimse, namaz dışındaki hayatta da mü'min yöneticilerine meşru emirlerde uymayı öğrenir ve uyumlu bir mü'min olur.
6. Cemâatle namaz kılmakla, namaz ahkâmı doğru bir şekilde ve kalıcı olarak öğrenilmiş olur. Bunun için özellikle çocukların cemâate alıştırmaları, onların zihninde namazın görsel olarak yerleşmesine vesîle olacaktır. Zira camilerde cemâatle kılınan namaz, en doğru kılınan namazdır. Bu nedenle günde bir kere, hiç olmazsa haftada bir çocuklarımıza cami havası teneffüs ettirilmelidir.
7. Cemâatle kılınan namazda, rekât sayılarını karıştırma, kırâat yanılmaları gibi hatalar daha az olur. Böyle bir hatanın söz konusu olması durumunda hatalar, cemâatin uyarılarıyla anında düzeltilme imkânı bulur.
8. Cemâatle kılınan namaz, daha düzgün, daha canlı, daha vakarlı bir şekilde edâ edilmiş olur.
9. Cemâate katılan kimse, duâsı makbul sâlih kimselerin duâlarına ortak olmuş olur.
10. Cemâate katılan kimse, giyim kuşamına, temizliğine, namaz kılışına daha bir özen gösterir. Bu, elbette insanlar için olmamalı, Allah için olmalıdır. Ancak cemâat, bu konuda otokontrol vazifesi yapar. Onun için farzların aleni olarak yapılması riyakârlık sayılmaz.
11. Namazda cemâat olmakla, cemâate katılanlar arasında vuku bulmuş olan ufak tefek kusurlar affedilir, mü'minler birbirlerine karşı daha hoşgörülü olurlar.
12. Aynı amaç doğrultusunda mü'minleri bir araya toplayan mekânlar olan camilerin kuruluş amacı, cemâatle gerçekleşmiş olur.
13. Cemâat, mü'minlerin birbirlerini tanıyıp kaynaşmalarını, birbirlerinden haberdâr olmalarını, dertleriyle dertlenmelerini sağlar. Tabi ki bilinçli bir cemâat bunu sağlar. Yoksa şâirin dediği gibi, 'bir ferdi bir ferdi ne kaynamaz, sonra da utanmadan camide saf saf namaz' şeklinde bir araya gelişle cemâatin hedefleri tam olarak gerçekleşmez. Nitekim Peygamberimiz, cemâatine katılanlarla yakından ilgilenir, onların dertleriyle hemdert olur, cemâate gelemedikleri zaman onların durumlarını soruşturur, hastalandıklarında ziyaretlerine giderdi.
14. Cemâat olmakla mü'minler organize olmayı, organizeli hareket etmeyi öğrenirler. Bu anlamda cemâat, mü'minleri düzen ve disiplinli bir hayata hazırlar. Peygamber-

rimiz, cemâatle namazda safların düzgün tutulmasına büyük özen göstermiş ve "*Namazda safların düzgün tutulması, namazı tamamlayan şeylerdendir, namaz saflarının düzgün olmaması, kalplerinizin ayrılığa düşmesine sebep olur.*"¹⁵ buyurmuştur. Bu da şeklî duruşun, mânevî duruşa zemin hazırlayacağını göstermektedir. Zira kolay olan şekil düzgünlüğünü sağlayamayanlar, daha zor olan mânevî düzgünlüğü sağlamakta zorlanacaklardır.

15. Mü'minler, cemâate vakar ve sekîne içerisinde gelip giderler. Cemâate yetişebilmek için koşarak gelenleri Peygamberimiz, "*Böyle yapmayınız sekînet içerisinde geliniz, yetişebildiğiniz yerde yetişirsiniz, kaçırdığınız rekâtları sonra tamamlarsınız.*"¹⁶ buyurmuştur. Bu da toplumu günlük hayatta, başkalarına zarar vermeden, onları rahatsız etmeden vakar ve sükûnet içerisinde bir hayat sürmeye hazırlar.

Görüldüğü üzere cemâatle namaz kılmakta fert ve toplum için çok büyük hikmetler, ya-

rarlar vardır. Bu güzellikler, yalnızca namazda kalmamakta, namaz dışındaki hayata da yansımaktadır. Onun için mü'minler namazlarını cemâatle kılmaya özen göstermeli, bu konuda etkili ve yetkili olanlar da mü'minlerin cemâatle namaz kılmalarını kolaylaştırıcı tedbirler almalarıdır. İnsanımıza daha temiz ortamlarda, daha câzibeli cemâat imkânları sunmalıyız. Çalışma saatlerini belirlerken namaz vakitlerini de göz önünde bulundurmalıyız.

Yazımızı sonlandırırken, bu memleket nasıl kurtulur sorusuna Mehmet Akif'in verdiği şu veciz cevabı hatırlayalım: "Cuma namazında camileri dolduran insanlar, vakit namazlarında ve özellikle sabah namazlarında camileri doldurduklarında memleket kurtulacaktır."

Dipnot

* Prof. Dr. Ali AKPINAR

1. Buhârî, Cemâat 2; Müslim, Mesâcid 42.
2. Ali en-Nâsîf, et-Tâc, I, 247 (Müslim, Ebû Davûd, Tirmizî)
3. Ali en-Nâsîf, et-Tâc, I, 249. (Buhârî, Müslim, Ebû Davûd, Tirmizî, Nesâî)
4. Ahmed, III, 68.
5. Ali en-Nâsîf, et-Tâc, I, 264. (Ebû Davûd, Nesâî).
6. Ali en-Nâsîf, et-Tâc, I, 252. (Buhârî, Müslim, Ebû Davûd).